

Нове књиге

АНЂЕЛКО ЗАБЛАЋАНСКИ — МЕСЕЧЕВЕ ОЧИ

(А*С*оглас, Зворник, 2022)

О ЈАУЦИМА СТРАСТИ

Свестрани књижевник (песник, приповедач, афористичар, преводилац поезије са руског, уредник поетских сајтова и часописа) Анђелко Заблаћански, својом новом, десетом збирком песама, *Месечеве очи*, првонаграђеним рукописом на Шестим дринским књижевним сусретима, изнова радује читалачку публику која годинама прати његов лични уметнички рад, и његово културно прегалаштво, преко чувених сајтова Поезија векова и Поезија суштине. Под геслом *У ЊИХОВОЈ ДУШИ И ОНИ У МОЈОЈ ОНДА И ДАНАС* поново се у првом делу збирке враћа својим поетским узорима — великанима српског песништва XX века.

Циклус Српским песницима, отклон од лирских тема, по којима је препознатљив, уводи нас у свет (и душе!) омиљених му песника, водећи са њима (и са самим собом, у њихово име) поетске разговоре. Његове лирика је „сва у традицији и традиционалности, са очигледном чињеницом да су Заблаћанском велики песнички узори наши класици“, примећује и рецензент једне од претходних збирки, Тодор Бјелкић. Шеснаест песама посвећено је нашим великим песницима (Владислав Петковић Дис, Бранко Миљковић, Јован Дучић, Ђура Јакшић, Његош, Милош Црњански, Лаза Костић...),

онима, који су одредили његове песничке координате. Међу њима је само једна песникиња — Десанка Максимовић. Изузетно познавање поезије, и своју поетску префињеност, *без речјем скривена* (*Стидљив шапат твој* — Војиславу Илићу) места на којима уводи читаоца у познате песме, прочитане на нов, његов начин, Анђелко Заблаћански поклања поетским сладокусцима. *Не остављај ме ту где за стих се не гине* (*Тражим* — Десанки Максимовић) поручује нам лирски субјекат, као свој поетско-животни кредо. *Потроших године без иједног дана* (*Одјеци* — Владиславу Петковићу Дису) *Свесно ћу носити временске окове. Кад с речи се скину последње одоре* (*Одјеци*). Истичемо и неколико одличних сонета: Бранку Миљковићу, Алекси Шантићу, Стевану Раичковићу, Ивану В. Лалићу, као и песму *Између два божанства*, (Јовану Дучићу). У везаном стиху, неједнаког метра (*Нико ме нема* — посвећено Милошу Црњанском), или у слободном стиху (*Речи* — Васку Попи, *Смех бола* — Душану Васиљевићу), свеједно, свеже, распевано, и у духу њихове поетике, преломљено кроз лирску призму Анђелка Заблаћанског. Понегде и сатиричан, у име Ђуре Јакшића, песник поручује: *Чим на-мигну клекнем пред Европом, молим ту маћеху ко свако пас-торче* (*Нисам стена*).

СУШТИНА и ПОЕТИКА, две су одреднице између којих се креће вишедеценијски поетски пут (недовољно) на-грађеног песника Анђелка Заблаћанског, окосница су и ове најновије збирке, *Месечеве очи*. Суштина (поетике!) у самом Песнику, или Поезија суштине — сасвим свеједно, као срећа, живот и лепота — саме по себи. Други циклус, *Дотицање суштине*, под геслом АКО СЕ УСУДИМ НИКАД ВИШЕ НЕЋУ БИТИ ИСТИ, бави се различитим темама, пре-

цима, љубављу према Домовини, дилемама и унутрашњим свето(ви)м(а) песника. Широка лепеза, превасходно римованог, и понекад слободног стиха. Потка, која се стално провлачи, кроз ткање поезије, је смисао, суштина свега/света, *кад све се у души сломи с криком у комадиће (На разливу живота)*. Истичемо песму *Србијо мајко*, која се бави српским усудима и ранама, јер и њега, као многе велике родољубе и песнике, као и Алексу Шантића, *све ране његовог рода боле*. Чести мотиви Анђелка Заблаћанског су сама поезија, однос песника и света, однос према стваралачком чину, али и бол, тишина, сновиђења, несан, ноћ, када је *јад тежак ко клада (Глуво доба)*. *Пусти да слушам ти-шину овог у мени бездна вапи поета у песми У души скривене слике*.

Трећи циклус чине *Сусрети*, под геслом КОРАЦИ СТА-ЗАМА СНА И ЈАВЕ. Сусрети са женом. Сусрети са самим собом. Сусрети/сучочења са животом... Сусрети, када се сретну *јутро и сутон, твој поглед сав од плавети зоре, и мој крвав од несанице (Јутро и сутон)*. Посебно бисмо издвојили песме *Ако, Животни пут, Јунски сонет* (плени својим оптимизмом, и нежношћу, који недовољно често просијавају овом збирком) као и првонаграђену песму *Носталгија*, на књижевном конкурсy *Слапови Вучјанке*, Вучје, 2022.

Четврти и последњи циклус у овој збирци је Поезија с ликом жене, под геслом ДОК КЛЕЧИМ ПРЕД ТВОЈИМ ЋУТАЊЕМ. То је поетика на коју нас је навикао Анђелко Заблаћански — лирска, љубавна, обојена еротским заносима сна и јаве, чежњама, сва путена, и сва напупела, натегнута на добош очекивања и страсти. Она жуди да се објави, да јекне, да зазвони, да се оваплоти — као код ретко ког песника, откривено и викнуто, свету у лице. Никада преко границе

доброг укуса, увек до саме црте, то је поезија која провоцира читаоца, увлачи га у свет чулних додира, и подстиче да се домаштају стихови песника... Овим циклусом Анђелко Заблаћански остаје доследан себи и својој поетици, путу који је зацртао и нацртао на нашој савременој поетској мапи. Завршили бисмо лирском вињетом (по којима је А. З. Такође постао препознатљив у једној од претходних збирки, *Мали ноћни стихови*), пожелевши збирци дуг живот и љубав у срцима читалаца, који годинама прате и воле поезију овог песника.

ПОЧЕТАК ЛЕТА

*Најкраћа ноћ троши своје
минуте, сате
и месец тек неког
с дивљењем гледа
зна, само једне очи могу да
ми врате
исти давни сјај у живот
пун нереда*

Јасна Миленовић
песникиња

Песме из збирке *Месечеве очи*

ПРЕЋУТАНО

Велику снагу
губе речи
кад их прогута тишина у трену
кад су неком могле бити
мелем на рану живу
тад утихле тужно звоне
све док сузе не крену
и разоре ум и душу
па оживе илузију за све
увек криву

Или снага им је двоструко већа
баш кад се разбију о зубе
да не такну бубне опне
па тиме срце
од пошаста чувају црне
јер на врху језика снови се
сневају или губе
кад речи умру у зачетку
страх с њима утрне

ЈУНСКИ СОНЕТ

Ноћ јунска, липоцветна и врела;
У оку уденута месечева сена:
Што доноси обресе твог тела
И упорну ћутњу да си жена.

Голим чланцима береш капи росе,
Све си ближа мом муклом немиру.
Ноћне те птице у лепету крила носе
И биваш бујица реци на увиру.

Биваш буктиња у којој ноћ гори
У мојим очима, на длановима мојим,
Док наше ћутње су вишњи разговори,

Не знам сан сам — или постојим
На површини увируће реке, заиста,
Кад месец стидљиво по нама заблиста.

ОНОМ КО УМЕ

дај ми то срце голо
и мирис хлеба на грудима
све што се животу може
и сме дати
оно што невидно је свим људима
већ оном ко уме да пати
чак и кад се све коцкице сложе

узми свако зрно жита
сазрело у мојим уморним очима
и замршеним линијама
на длану
узми, јер шта ту има да се пита
кад обоје знамо
постојимо све док умемо да се дамо

МАРИЈА ЛАЗАРЕВИЋ — БРЗОВИР

(Поетикум, Краљево, 2022)

БРЗОВИР — ИГРА КОЈОЈ МОРАМО ДОРАСТИ

Узмемо речи свакидашње и песничке, знане и мање знане: именице, глаголе, придеве... убацимо их у Маријин Брзовир и тако узвртложене пустимо да се саме траже и сједињују, да се преламају и поткрадају у песничкој вртоглавој игри и у читалачкој распусној радозналости.

Шта поезија трпи, а шта јој се нипошто не сме калемити и уметати — тешко је јасно одредити. И докле можемо ићи у настојању да се ослободимо класичног начина конструисања и обликовања. Марија Лазаревић се домашила посла искивања нових речи у својој лирској ковачници, без мере и без зазора. Заиграно, раскалашно, детиње неуморно. Наглашавајући језичку игру као један циљ више у намери да нам саопшти неке своје ставове о свету и људима који га настањују. Прословљавајући своје најдубље страхове, стрепње, утучености, бол...

Зачудним спојевима Марија тражи неку посве друкчију и ритмовну и смисаону новонасталост у самој унутрашњој логици песме. Онеобичавајући до крајњих граница лексичку и морфолошку грађу, покушавајући да звуковно и семантички окрилати свој песнички говор и своју поетичку нарочитост, песникиња исписује личну драму тренутка у ком настаје и збива се и посебни језик и динамичан унутрашњи хаос стварања.

Сјајозвезд, безбрижлет, тецирека, пецоплов, памтислава,

белоталас, шљапокрај, кликорука, преплетограње... Марија вешто уплиће у своје стихове ове, могло би се учинити каткад и незграпне спојнице, чинећи их тако прихватљивим и песнички оправданим. Опет, да се оваква игра не би сматрала тек пуким и наивним пресипањем из шупљег у празно, било би добро удубити се у само стециште њених промишљања, и у свему томе пронаћи натруне ироније којом се заправо критикује и исмева и овај површни и убрзани свет и човекова неснађеност у њему. Биће да је то најважнија накана ових стихоплета. Онда ће нам бити јасније да није реч о инсистирању на нелогичним језичким новотаријама, већ о једном концепту дубоке анализе савременог тренутка и давања јединог могућег песничког одговора. „Не верујем у реч заковрнуту, скоцкану“, каже се на једном месту у Брзовиру.

Песникиња верује у борбу међу речима, у драмску убојитост сталног антиподног и антипротивног дисхармоничног провоцирања слуха и наученог курса. У безбрижности је клица пропадања. Рат је отац свих ствари, а у брзовиру се бистре и кушају мисли. Тако се ствара и руши да би се опет стварао један песнички свет и један особен поглед на живот и смисао свега.

Ко буде храбар и без предрасуда урони у Брзовир лозничке песникиње Марије Лазаревић, стрпљив да отрпи и леден загрљај туге и дрвље и камење језичких стрмпута, неће се без бисерја на површину вратити. Ако се уопште и врати.

Драган Марковић

Песме из збирке *Брзовир*

ПРЕДГОВОР

На возилици точкове брзам,
управљам светом са обе руке,
спорим се ритмом такмичим
у пост-говор безбрижлету.

Не стајем возим док кажем
да сви ме прођу: Хајте!
Без мрака са мраком идем
предвозим говоре: Знајте!
За мнош ходе!

Чији је оно испред говора
говор што не трпи сјајозвезд
врелих точкова окрећућих
у најаву песме што се умилно
спретно котрљају...

КОЊУШАР

Обећао коњушар ми песму
о потковици златној
галопом коња јурио стихове
крадом атаком коњичког срца
део песме је скројио
па голом брадом стао на црту
снагом се упро својом коњанику
стаситом, младом што песму не зна ту

ал промишљу сазнаде сву,
тад коњушар скиде потковицу златну
и стави је у недра
цепова сазданих стихом
и она бејаше однета магијом
прашином што дигла се за галопом
коњаника којег страх је био
три копита су снажна зар само
четврто за трку није како
кришом се коњушар искраде
лако му беше јер потковицу
у стиху нико видео није.

ПЉУНУТА ПЕСМА

Пљунућу ти једну песму вечерас,
још једну тишталицу ураганку, циганку
ко дум-дум метак расуту по прсима мојим.

Не хватај је, јер појешће ти дланове стиснуте
шаке што прсте су уплеле и чврсто држе
престрављене дрхтаве плашљивице.

Неће тебе пљунута моја песма саможивог
да укаља, нити да немиром те занесе
само се склони чистопутом својим трнавцем.

А њу, пљунуту моју песму циганку
не дирај никако длановима не дотичи,
јер гребе, гребуљица песма ова пљунута због тебе.